№ 8 (דריטער יאָרגאַנג) פרייז 10 גראָשן

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
BIALER WOCHENBLAT

ביאַלער וואָכנבלאַט

ה' איטשע מאיר גרינבלאַט!
מאַנופאַקטור-קרעמער, יאַנאָווער 2 №
איך פאָדער אייך אויף נישט צו מישן זיך אין אונזערע פאַמיליען-אַנגע-לעגנהייטן און נישט צו ברענגען קיין אומגליקן אויף אונזערע שטוב. **ש. ל.**

ה' אַברהם לובעלטשיק!
צו איז אמת, אַז ווען ה' סט. האָט אייך פאַרגעלעגט אַז קויפן ביי אים בי-לעטן אויפן „הורם"-אָוונט, האָט איר אָנגעטאָט דעם קבוץ צו שטיצן, מכבד גע-ווען דעם ה' טט. מיט דעם טיטל „טאַרכאַטער ייד" „פאַרשיווע יידן זענט איר". צו איז עס אמת?

Konto rozrach. № 1.
Skrz. poczt. 26.

Biała-Podlaska, dnia 21 luty 1936 r.

ביאַלע-פּאָדל., פרייטאָג פ' משפטים תרצ"ו, 21 פעברואַר.

Do Społeczeństwa!

Ponieważ nieuczciwi ludzie rozpowszechnili w czasie mego pobytu w Szwajcarji w celach kuracyjnych złośliwe pogłoski, które miały na celu szkodzić mi moralnie i materjalnie, przeto uprzejmie proszę o podanie mi nazwisk tych oszczerców, abym ich mógł ścigać sądownie.

Z poważaniem:
Lek.-Dent. J. ZYLBERBERG.

צו דער עפנטלעכקייט!

אַזוי ווי געוויסנלאָזע פערזאָנען האָבן אין דער צייט פון מיין אָפּוועזנהייט, אין צוזאַמענהאַנג מיט מיין ווײַלן אין דער שווייץ פאַר קוראַציע צוועקן, פאַרשפרייט וועגן מיר בייזוויליקע קלאַנגען, וועלכע האָבן געהאַט דעם ציל מיר צו שעדיקן מאָראַליש ווי אויך מאַטעריעל. בעט איך זעער מיר צו מעלדן די נעמען פון די פאַרלוימדער, כדי איך זאָל זיי קאָנען געריכטלעך פאַרפאָלגן.

מיט אַכטונג
י. זילבערבערג.

רוויועלע ליוועראַנט!
צו אייער צוזאַמענלעבן מיט ה' **מענדל שנור** — ווינטשן מיר אייך פיל צו-פרידנקייט און אַ גליקלעכע צוקונפט.
רחל און נחום וואָרעק.

משה ווינדערבוים!
צו דיינע תנאים מיט פרל' **רחל דעגענשיין** (פון מעזריטש) ווינטש איך דיר פיל גליק. די עלטערן פיל נחת.
מאיר באָלקאָווסטיין.

Lek.-Dent. J. ZYLBERBERG

Powrócił

i przyjmuje od 9 — 2 i od 4 — 7 wiecz.

די אַלעמען גוט = באַקאַנטע ערשט = קלאַסיקע כעמישע
פראַלניע און פאַרביאַרניע
„בליסקאָוויצאַ"
מאַכט באַקאַנט אַלע אירע קונדן פון ביאַלע און אומגעגנט, אַז פון 14-טן ליטי ווערט די פיליע איבערגעטראָגן פון פל. וואָלנאָשטשי 22 אויף **גראַבאָנאָווער 2** ראָג פל. וואָלנאָשטשי.
צוליב דער באַקוועמלעכקייט פאַר דער געהערטער קונדשאַפט, וועלן די קונדן ווערן באַדינט אָן איבעררייס טעגלעך פון **8** פרי ביז **9** אָוו.
גלייכצייטיק מעלדן מיר, אַז מיר נעמען אָן אַלערליי **פוטער** ווי: פוקסן, ווידרעס, טכוירן, קעץ, זאַיאַנצעס, קראָליקעס, ציגלאַקעס, זשרעבאַקעס א. א. וו. צום **גאָויבן** און **פאַרבן** אויף **לייפציקער סיסטעם** צו **נידעריקע פרייזן.**
„בליסקאָוויצאַ"
גראַבאָנאָווער 2

„TANI - SKLEP", Pierackiego 13.
מאַכט באַקאַנט, דאָס די פאַבריק **„זשיראַרדאָוו"** האָט אייננגעאָרדנט
א „ווייסע וואָך"
סווערן פאַרקויפט פאַרשידענע ווייסוואַרג אַרטיקלען צו
ספּעציעל בּיליקע פרייזן
אַלע דאַרפן אויסנוצן דאָס געלעגנהייט און זיך פאַרזעען מיט **ביליקע „זשיראַרדאָווער"-סחורות ווי:**
אַלעראַרט לייוונטן, סערוועטן, לײַלעכער טשיכאָלן א.א.וו.
געדענקט! אַז זשיראַרדאָווער סחורות זענען די בעסטע און מען באַקומט זיי נאָר אויף **בריסקער 13 №**
איילט אייך דערפון צו געניסן!!!

Kino Dźwiękowe „Tęcza"

דעמאָנסטרירט ביז זונטאָג דעם 24 ה. ח. דעם נייעסטן פּויליש פילם מיט ט. מאַנקעוויטש און אַל. זשאַבטשינסקי אין די הויפּט-ראָלן א. נ.

Manewry Miłosne

Każdemu Wolno Kochać פון מאָנטאָג דעם 24 פעברואַר

רחל זילבערשטיין — ברוך מאַנקיער
ביאַלע — בריסק
חתונה-געהאַט
ביאַלע, פעברואַר 1936.

לנשואי בתי, אחותנו ובת אחי מרת **רחל** עם ב"ג מר **ברוך** הננו מברכים אותם בברכת מזל-טוב יהא רצוא שמזלכם יאיר כשמש בצהרים
דוד, אַברהם, שיפקה זילבערשטיין
רחל זילבערשטיין (מעזריטש).

אַ הערצלעכן מזל-טוב, אַ גליקלעך צופרידן צוזאַמענלעבן אונזער שוועסטער, שוואָגער און שוועגערין
רחל און ברוך
צו זייער חתונה ווינטשט
חוה, ניסן און ליפּע ראָושאַנסקי (באַראַנאָוויטש)

רחל און ברוך!
צו אייער חתונה — אונזערע בעסטע גליקוואונטשן. די עלטערן — פיל נחת
פאַמיליעס:
ליבמאַן (לאָשיץ-מאָנטרעאַל)
רחל און יחיאל ליבמאַן — לאָשיץ
חיה און נח האַנדלסמאַן — לאָשיץ

צו דער התונה פון אונזער ליבער קוזינע און פריינד
רחל זילבערשטיין מיט ה' **ברוך מאַנקיער**
ווינטשט זיי אַ גליקלעך און צופרידן צוזאַמענלעבן. די עלטערן — פיל נחת
גיטל, שרה און חיים מיאָדעק (תל-אביב-ביאַלע)

רחל!
צו אייער חתונה — מיינע האַרציקסטע ברכות. די עלטערן — פיל נחת
ישראל רובינשטיין

רחל!
צו דער חתונה — אונזערע בעסטע ווונטשן
לייבל מיגדאַל און פרוי.

צו דער חתונה פון אונזער ליבער קוזינקע רחל זילבערשטיין מיט ה' ברוך מאַנקיער — ווינטשן מיר זיי מזל טוב. די פאַמיליע — פיל נחת
אַברהם אָרלאַנסקי און פרוי.

אינזער פריינדין רחל זילבערשטיין צו איר חתונה מיט ה' ברוך מאַנקיער ווינטשן פיל גליק
שוועסטער יאַקובאָווסקי.

הננו מברכים בברכת מזל-טוב את ש"ב הר' דוד זילבערשטיין לרגלי נשואי בתו
רחל עם ב"ג **ברוך מאַנקיער**
יהא רצוא שהזוג יעלה יפה
אברהם קאַיכשטיין ומשפחתו

מזל-טוב!
צו דער התונה פון פרל' רחל זילבערשטיין מיט ה' ברוך מאַנקיער — ווינטשן מיר אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן
פאַמיליע ריבאַק.

רחל!
צו דיין חתונה — אונזערע האַרציקסטע גליקוווּנטשן
שפרינצע, בינום אייזנשטיין
רחל הערלעך.

מזל-טוב! מזל-טוב!
אונזער קוזינקע רחלע צו איר התונה מיט ה' ברוך מאַנקיער — ווונטשן אייך אַ צופרידן צוזאַמענלעבן
פאַמיליעס:
ליבמאַן, קראַמאַזש (ביאַלע)
משה, יהודית גרינפעלד (ת"א).

דער פאַמיליע זילבערשטיין צו דער חתונה פון זייער טאָכטער רחל מיט ה' ברוך מאַנקיער — ווינטשט פיל גליק. די יינגע פאָר אַ גליקלעך צופרידן צוזאַמענלעבן
פאַמיליע פליכטנרייך.

הו נפלה עטרת ראשינו!
אין טיפן טרויער זענען מיר מודיע וועגן טויט פון אונזער הייסגעליבטן מאַן און פאָטער
ר' יצחק דוד פרידמאַן נ"ע
וועלכער איז נאָך שווערע ליידן אין עלטער פון 61 יאָר געשטאָרבן זונטאָג דעם 16 פעברואַר ה. י. אין ביאַלע. די טרויענדע:
פרוי און קינדער.

דעם טיפסטן מיטגעפיל דריקן מיר אויס דער פאַמיליע **פרידמאַן** צוליבן טויט פון זייער מאַן און פאָטער **ר' יצחק דוד נ"ע**
יאַכטשע און לייבל ליפיעץ.

אונזערע מיטגעפיל אויסדריקן דעם ה' **זלמן פרידמאַן** צום טויט פון זיין פאָטער **ר' יצחק דוד נ. ע.**
בערל איטשע איידלשטיין און פרוי

גרייט זיך צום 10-טן יערלעכן מאַסקן-באַל פון „טאָז"

אָן אַ מאַסקע

פרייטאָג און זונטאָג האָט ביי אונז געגעבן פאָרשטעלונגען דאָס „טעאַטער אָן גרים" רעפּרעזענטירט דורך אַרטיסטן פון דער „ווילנער טרופּע". דאָס נייע יידישע טעאַטער האָט זיך געשטעלט אַלס אויפגאַבע די פאַרבעסערונג פון געשמאַק ביי זיין באַזוכער, וועמענס עסטעטישע געפילן זענען פאַרדאָרבן געוואָרן פון די פאַרשידענע „שונד-דראַמעס". עס שפּילט אָן גרים, אָן קאָסטיומען און אָן דעקאָראַציעס. דורך דעמדאָזיקן טרעפלעכן איינפאַל וויל דאָס „טעאַטער אָן גרים" אָנזעעוודיק און קלאָר מאַכן דעם אורשפּרינגלעכן און פונדאַמענטאַלן ווערט פון טעאַטער: דאָס וואָרט. דאָס וואָרט מיט זיין אינהאַלט.

דעם דאָזיקן ציל האָבן די אַרטיסטן דערגרייכט. זייער שפּילן צייכנט זיך אויס מיט אַ גאַר גרויסע מאָס אמתן אַרטיזם און מיט אָן אויפריכטיקע באַציונג צום יידישן הינטערשלאַג פונם רעפּערטואַר. סאיז געווען אַ נחת רוח צו הערן און זעען שפּילן די יידישע אַרטיסטן.

טראָץ אַלעמען איז די פרעקווענץ אַפילו אויף דער צווייטער פאָרשטעלונג געווען אַ צימלעך צאָלאַרימע. אַ האַלבע זאַל איז געווען ליידיק. און געדאַרפט האָט צו זיין פאַרקערט, ווייל אין שטאָט האָט מען שוין באַלט נאָך דער ערשטער פאָרשטעלונג אויסערסט סימפּאַטיש אָפּגעשאַצט דעם ווערט פונם „טעאַטער אָן גרים".

טראָץ דעם גרויסן מאָראַלישן דערפאָלג, האָט די אַרטיסטן-גרופּע דערלייגט צו אירע גאַסטראָלן אין יאַנאָוו און ביאַלע 150 זל. די האָכגעשעצטע פּובליק באַוויליקט נישט צו קומען אין יידישן טעאַטער.

עס איז אַ מעגלעך אַריבערצוגעהן שווייגנד איבער דערדאָזיקער באַציונג פון ביאַלער עולם צו יידיש טעאַטער. אַנדערש ווי סקאַנדאַליעז קאָן זי נישט ווערן באַצייכנט. אין קינאָ און אין נישט יידישן טעאַטער לויפט דער עולם אין אַיין אימפּעט אָן אונטערשייד, וואָס דאָרט ווערט געשפּילט, אַבי נישט יידיש. אין דערדאָזיקער הינזיכט האַנדלט אויפן זעלבן אופן אַזוי די אַרבעטער ווי די שמענדריק פּובליק. דער רוב פון די אַרבעטער אַפילו, וואָס לויפט ווי אַ באַנומענער צוויי מאָל וואָכנטלעך אויף יעדער פילם שמאָטע, — געדענקט איינגאַנצן נישט צו קומען אין יידיש טעאַטער — אַפילו איינמאָל אין 3 יאָר. דערצו נאָך אין אַזאַ טעאַטער, אויף וועמענס אידעאָלאָגיע ער האָט גאָר שטאַרקע פּרעטענזיעס. ווייזט אויס, אַז אויפגעפּוילטע פּרעטענזיעס איז איין זאַך, — און קליינבירגערלעכער געשמאַק איז אַ צווייטע זאַך...

פון דעם אַזוי-גערופענעם „סמעטענע"-עולם (משטיינס געזאָגט) איז דאָך שוין אָפּגערעדט. אים „פּאַסט" דאָך נישט אַנדערש! זיי גיטס טעאַטער רק מיט דאָנער קאָזאַקן, טיפליסער טשערקעסן, סיבירער קאַלמיקן. שאַנאָווני פּאַנסטוואָ מאָשקאָ-סטוואָ אונטערלצקער-אָסטוואָ שטופּן זיך „נאַגוואַלט" דווקא אין יענע טעאַטערן, וווּ מען קאַרגט זיי נישט קיין שטעכווערטלעך און חווק אַזוי מצד דעם פּובליקום, ווי נישט זעלטן מצד דער בינה גופא. מען קריכט דווקא אַהין, וווּ עס ציפּוישט ממש פון „נאַראַ"-ריחות. אָבער סלוינט דאָך פאָרט: דערפאַר לאָזט מען זיך רופן „סמעטענע" (פאַרשימלטע נאַטירלעך)...

באַטראַכטנדיק אָט די באַדויערונגסווערטע, טרויעריקע באַציאונג פון רוב יידישן עולם צו יידיש טעאַטער, צו יידיש ווערטפולן טעאַטער, קאָן מען נישט בלייבן רויק און געלאַסן — „קאָמילפאָ". מען מוז אַוועקוואַרפן די אומנוצלעכע העפלעכקייט און זאָגן קלאָר און נישט פאַרשטעלטערהייט — „אָן גרים": אַ חרפה! אַ חרפה און אַ שאַנד!!

X

צאָן-דאָקטאָר י. זילבערבערג

פון דער שווייץ

די קליינע פרייהייטלעכע דעמאָקראַטישע שווייץ ליגט צווישן פיר גרויסע מעכטיקע מלכות: דייטשלאַנד, פראַנקרייך, איטאַליען און עסטרייך, וועלכע האָט ערשט נאָך די מלחמה פאַרלוירן איר שטעלונג אַלס גרויס-מאַכט. זי צעלט 4 מיליאָן איינוווינער, וועלכע זענען נישט איינהייטלעך סיי לויט זייער רעליגיע, סיי לויט זייער עטנאָגראַפיע.

דער גרעסטער טייל — 3 מיליאָן — זענען דייטש-שפּרעכנדע. דייטש איז זייער קולטור-שפּראַך. אין אַלטעגלעכן לעבן באַנוצן זיי אַ דייטשישן זשאַרגאָן — אַ דיאַלעקט, וועלכע איז ענלעך צום בייעריש. די רעשט איינוווינער זענען פראַנצויז-און איטאַליעניש-שפּרעכנדע. איך שרייב באַוווסטזיניק דייטש-פראַנצויז-איטאַליעניש-שפּרעכנדע, ווייל קיינער פון זיי האַלט זיך נישט פאַר קיין צוגעהעריקן צו דער נאַציע, אויף וועמענס שפּראַך ער רעדט. אָן אונטערשייד פון רעליגיע און שפּראַך באַטראַכטן זיי זיך אַלע פאַר אָנגעהעריקע צו איין נאַציע, צו דער שווייצאַרישער.

די שווייצאַר-בירגער האָבן אַ גאַנץ אייגנאַרטיקע מענטאַליטעט. זיי האָבן שטענדיק מוטיק געקעמפט קעגן אַלערליי פאַרכאַפּערישע אַפּעטיטן פון זייערע מעכטיקע שכנים. נישט האָבנדיק קיינמאָל קיין אייגענע דינאַסטיעס מיט קעניגן, האָט זייער פּסיכיק זיך איינגעזאַפּט מיט אַ מענגע פרייהייטסגעפילן. אין דער הינזיכט שטייען זיי אין קעגנזאַץ צו זייערע שכנים, ביי וועלכע דער מאָנאַרכיזם האָט אויסגעבילדעט מענטשן אָן אייגענעם פרייהייטס-ווילן, וועלכע באַגערן שטענדיק צו האָבן איבער זיך אַ הערשער: אַ קעניג אָדער אַ דיקטאַטאָר.

דער ווינער קאָנגרעס פון 1815 האָט פאַרזיכערט די שווייץ אייביקע נייטראַליטעט. די ליבע פון די שווייצער צו פרייהייט און זייער קאַמף פאַר איר, האָט פרעכטיק געשילדערט דער גרויסער דייטשער דראַמאַטורג פרידריך שילער אין זיין לעגענדאַרישער דראַמע „ווילהעלם טעל" (1804).

טראָץ זייער ליבעראַלער קאָנסטיטוציע — אוממיטלבאַרע, גלייכע, געהיימע און אַלגעמיינע וואַלן, רעפערענדום — האָבן דאָך די פרויען קיין וואַל-רעכט נישט.

אַזוי ווי דער גרעסטער טייל באָדן באַשטייט פון לאָנקעס, איז דאָרט שטאַרק אַנטוויקלט די מילך-ווירטשאַפט. תבואה אימפּאָרטירט די שווייץ פון רומעניען, געמיזע פון איטאַליען, אייער פון דענעמאַרק און פינלאַנד. פון דער אינדוסטריע האָבן שוין פון לאַנג אַ שם אויף דער וועלט די שווייצאַרישע זייגערס, זיידנס און פּרעציזיענע מאַשינען.

ווען אין 1914 איז אויסגעבראָכן דער קריג, ווען דייטשלאַנד האָט ריקזיכטסלאָז צעבראָכן די בעלגישע נייטראַליטעט, האָט זי דאָך נישט געוואַגט אָנצורירן די שווייצאַרישע נייטראַליטעט. אין רעזולטאַט דערפון איז שווייצאַריע, אַרומגערינגעלט פון אַלע זייטן מיט קריגס פירנדע מלוכות, רייך געוואָרן אויפן חשבון פון די דאָזיקע. איר אינדוסטריע האָט זיך פונאַנדערגעוואַקסן, די שטעט האָבן זיך פאַרברייטערט, דער וווילשטאַנד האָט זיך געהויבן, אויך דער לעבנס-ניוואָ פונם אַרבעטער-קלאַס איז געשטיגן. נאָך דער מלחמה, ווען אייראָפּע האָט גענומען צוריק אויפבויען איר צעשטערט ווירטשאַפטלעך לעבן, ווען די ניי אַנטשטאַנענע טל-ומטר-מלוכהלעך האָבן די אויטאַרקישע ווירטשאַפט (זעלבסטאויסקום) איינגעפירט ביי זיך, האָט שווייצאַריע צוזאַמען מיט אַנדערע גרויסע מלוכות אָנטיילגענומען מיט איר עקספּאָרט פון אַלערליי מאַשינען.

אויך האָט שווייצאַריע אַ טוריסטן-ווירטשאַפט: ליגנדיק צווישן די אַלפּן-בערג, אַדורכגעשניטן דורך פיל אָזיערעס, איז זי אַ גאָטגעבענטשט-לאַנד. סהאָט פיל קלימאַטישע סטאַציעס פאַר לונגן-קראַנקע, ווי למשל: דער פריש באַוווסטגעוואָרענער דאַוואָס. דאָס לאַנד פאַרמאָגט וווּנדערשיינע פּייזאַזשן, וואָס האָבן פון שטענדיק אָן אַ צוציהונג-קראַפט פאַר טוריסטן.

אין דער צייט פון פּראָספּעריטי, ווען פון ענגלאַנד און אַמעריקע האָבן זיך שיפן מיט טוריסטן געלאָזן קיין אייראָפּאַ, איז שווייצאַריע געווען איינע פון די הויפּט-אַטראַקציעס פאַר זיי. ווען אין אַלע לענדער האָט זיך אָנגעהויבן דער קריזיס מיט די וואַלוטע וואַקלענישן, האָט שווייצאַריע דעם קריזיס נישט געפילט. פון די זיבן פעטע יאָר איז איר אַזוי פיל געבליבן, אַז זי האָט זיך גאָרנישט געקענט פאָרשטעלן, דאָס דער קריזיס וועט אויך איר אָנרירן. אָבער ער איז דאָך געקומען. אמת טאַקע, אַז פיל שפּעטער, אָבער — דאָך.

שווייצאַריע האָט איצט אַן אַרמיי פון 200.000 אַרבעטלאָזע. אַזאַ צאָל איז פיל צופיל פאַר אַזאַ קליינער מלוכה. איינע פון די הויפּט סיבות פון קריזיס זאָל זיין די טייערע וואַלוטע. אין דער זעלבער צייט, ווען אויף דער גאַנצער וועלט איז דאָס געלט פאַרביליקט געוואָרן, שטייט דער שווייצאַרישער פראַנק

ידידי = בריוועלעך

ב"ה וועש"ק לסדר „מדבר שקר תרחק".

ידידי!

עס וווּנדערט דיר געוויס פאַר וואָס איך האָב דעם פאַרגאַנגענעם פרייטאָג נישט געשריבן צו דיר, וועל איך דיר דערקלערן די סיבה דאַפון און וועסט מיר געוויס מוחל זיין.

די תורה לערנט אונז „מדבר שקר תרחק" פון ליגן-זאָגן זאָלסטו זיך דערווייטערן. און גראַד טוט זיך ביי אונז אין ביאַלע אָפּ שרעקלעכע זאַכן. איינער זעט צווייטן איז חושד און וואַרפט פאַר מיט מסירה, מיינסטו אפשר גלאַט אנשים מן השוק? גראָד דאָזיגע וואַרפט מען עס פאָר. פאַרשטעסט זיך, אַז אַזעלכע מעגן זיי עס זיין, אַפילו די פני העיר דאַרפן געשטעלט ווערן „לעמוד הקלון" צום שאַנד סלופּ הייסט עס. און ווי אַמאָל דאַרף מען זיי די האַנט נישט געבן אַז קיין שום מגע ומשא האָבן מיט זיי. נאָר תמה דברינו אמורים ווען איז אַזוי, הצו מיינסטו זיכער אַז סאיז אמת דאָס וואָס מוואַרפט זיי פאָר, ווי-זשע אַזוי דערגייט מען דעם אמת?

האָב איך מיר געטראַכט, איך וועל אָפּוואַרטן מסתמא וועט אין משך פון צוויי וואָכן אַלעס קלאָר ווערן. מיר ווייסן דאָך, אַז „אמת מארץ תצמח" דאַריבער האָב איך טאַקע נישט געשריבן צו דיר און איצט זע איך, אַז איך האָב גלייכגעטון מיט מיין שווייגן, וואָרים ווי וואָלט איך אויסגעזען ווען איך שרייב דיר למשל די מעשה מיט די צוויי דאָזאָרעס, וועלכע האָבן געסטראַשעט מיט גיין צום סטאַראָסטע. כאָטש באמת זענען זיי דאָס מאָל נישט געגאַנגען, נאָר מיר ווייסן דאָך, אַז „איזול ואמכור במסור דמה" אַז מזאָגט נאָר איך גיי מסורן, איז שוין אַזוי גוט ווי גמסורט און נאָכהער קומט אַ הכחשה אָפיציעל מיט דער חתימה פונם פאַמעפּרעזעס פון דער גמינע-פאַרוואַלטונג. אָדער ווען למשל איך שרייב דיר, אַז דאָס מסירת-פאַך איז שוין ל"ע אַזוי נידריק געפאַלן, אַז סאיז שוין אַריין אַזש אין דער שוסטער-גאַס. כאָטש נישט קיין געוויינלעכער שוסטער אָדער שטעפּער, נאָר ער איז אויך אַ דאָזאָר, יוואַרפט מען אים אויך פאָר, אַז כּמר [illegible] אַז [illegible] אין צעך, לאַמור'ט ער, ווער סהאָט נישט קיין קאַרטע און ווער סהאַלט טערמינאַטאָרן שלא כדין. און נאָכהער ווי איך האָב געהערט גוט גאָר דער צעך אַ הכחשה.

דאַריבער טוט מיר באמת הנאה וואָס איך האָב מיר נישט געאיילט מיט מיין שרייבן און איצט שרייב איך דיר טאַקע און וועל דיר דערציילן סיי פון די פאַרוואָרפן סיי פון די הכחשות.

און אדרבא, אפשר וועסטו מיר קענען דערקלערן אויך וועמענס זייט דער אמת איז, וואָרים מיין מח איז עפּעס ל"ע טעמפּ, איך קען נישט קלאָר ווערן אין דעם גאַנצן ענין. ווי וועסטו אַשטייגער פאַרשטיין אַזאַ מין הכחשה? אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נאָטיץ אין לאָמיר זאָגן אַגעוויסער צייטונג וועגן דעם, אַז פלוני אַלס פאַרזיצער פון היגן האַנטווערקער-פאַראיין ווערט גערופן פאַר זיינע געמיינע מעשים צו אַ געזעלשאַפטלעכן געריכט, אונטערגעשריבן אַלמוני. דאַכט זיך, קלאָר אין בולט האָ? קומט לאָמיר זאָגן אַ הכחשה פון פאַראיין, אַז לא דובים ולא יער סאיז שקר וכזב. פלוני איז גאָר קיינמאָל קיין פאָרזיצער נישט געווען פונם האַנטווערקער-פאַראיין, ער איז קוים פאָרזיצער פון דער שטעפּער-סעקציע. צו איז דאָס שוין משמע אַז אויך די געמיינע מעשים זענען לא דובים ולא יער, אָדער דאָס קאָן זיין גראָד אמת?

אָדער לאָמיר אָננעמען דעם פאַל מיט די צוויי דאָזאָרעס פון דער אגודה, אויף וועלכע מען קאָן גלויבן אַזאַ חשד, ווייל סאיז ביי זיי נישט דאָס ערשטע מאָל. נאָר גראָד ביים לעצטן פאַל, ווען מהאָט זיי פאָרגעוואָרפן, אַז זיי האָבן אין גמינע-לאָקאַל בפירוש געדראָט מיט מסירה, איז געקומען אַ הכחשה כּהאי לישנא:

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נאָטיץ, אַז צוויי דאָזאָרעס האָבן געסטראַשעט אין דער קהלה, דאָס אויב מוועט זיי נישט פאַרקלענערן דעם עטאַט, וועלן זיי זיך ווענדן צום סטאַראָסטע, מעלדן מיר, אַז אויף קיין שום זיצונג פון דער קהלה-פאַרוואַלטונג האָט קיינער אַזעלכע פאָדערונגען נישט געשטעלט. אין נאָמען פון דער קהלה-פאַרוואַלטונג, פאָרזיצער: מ. קאַווע.

דאָס זאָל הייסן, אַז שקר וכזב, לא דובים ולא יער? אָדער סאיז טאַקע געווען ווי אין דער נאָטיץ איז אָנגעוויזן נאָר סתם אין דער קהלה, אין אַ פּריוואַטן געשפּרעך און נישט אויף קיין אָפיציעלע זיצונג. באמת וואָלט איך קיין חשד נישט געהאַט, אַז דער פאָרזיצער ר' משה קאַווע, מיט דער שיינער גרויסער זילבערנער באָרד, וויל גלאַט למען השלום מגין זיין אויף די דאָזאָרעס ווען נישט ער זאָל דאָס זעלבע אויך האָבן געטון. ווען ער האָט מכחיש געווען, אַז די קהלה האָט פאָרגעלעגט די גמ"ח-קאַסע אַן אומזיסטן קהלה-לאָקאַל, דאַן ער האָט אויך אַזוי קלאָר געשריבן, אַז פאַר דער איצטיקער קאַדענץ איז עס נישט געווען, כאָטש קיינער האָט חלילה נישט באַשולדיקט די היינטיקע דאָזאָרעס אין אַזאַ שטאַרקן פאַרברעכן. געהאַנדלט האָט זיך עס גאָר אין דעם, אַז בעת דער פריערדיקער קאַדענץ, האָט די קהלה יאָ אַזוינס פאָרגעלעגט און דער גמ"ח פּרעזעס האָט נישט געוואָלט אָננעמען, ווייל ער האָט מורא געהאַט פאַר אַן עין-הרע ר"ל. דעריבער

אויפן זעלבן גאָלד-פּאַריטעט, און צוליב דעם קאָן שווייצאַריע נישט קאָנקורירן אויפן וועלט-מאַרק. יאַפּאַן האָט שטאַרק אַנטוויקלט ביי זיך די זייגער- און זייד-אינדוסטרי; אוז קאָן, טראָץ די טראַנספּאָרט-קאָסטן, א דאַנק איר נידריקער וואַליוטע און ביליקן אַרבעטס-לוין פאַרקאָנ... זיין שווייצאַריען.

אויב אַ ווייכער אַרבעטס-לוין, הויבנדיק דעם וווילשטאַנד פון די ברייטע אַרבעטס-מאַסן, פאַרגרעסערט די אינערלעכע קאָנסומציע, איז ער אָבער פאַר צוועקן פון עקספּאָרט נישט דורכפירבאַר דאַן, ווען אין אַנדערע לענדער איז דער אַרבעטס-לוין אַ נידריקער. דיזעלבע דערשיינונג זעען מיר אין א"י, וווּ דער עקספּאָרט קאָן זיך נישט אַנטוויקלען צוליבן הויכן אַרבעטס-לוין. די שווייצאַרישע רעגירונג זוכט מיטלען, מיט וועלכע זי זאָל דעם קריזיס באַקעמפן. קיין וואַליוטע עקספּערימענטן, ווייל זי נישט מאַכן. מחמת אין דער שווייץ זענען לאָקירט קאָלאָסאַלע אויסלענדישע קאַפּיטאַלן, האָט זי מורא, אַז ביי וועלכע עס איז וואַליוטע וואַקלעניש זאָל דער אויסלענדישער קאַפּיטאַל נישט אַנטלויפן. דערפאַר וויל זי, ווי אַלע אַנדערע רעגירונגען, גיין אויפן וועג פון קלענסטן ווידערשטאַנד: פאַרקלענערן די אַרבעטס-לוינען.

אַ דאַנק דעם עלענד פון די אַרבעטסלאָזע, איז אין פיל לענדער געקומען די דיקטאַטור. הערשויכטיקע מענטשן האָבן צוגעזאָגט די מאַסן ישועות ונחמות און זיי האָבן אין דעם געגלויבט. זייענדיק געווינט מען זאָל איבער זיי הערשן, האָבן זיך די ברייטע פאָלקס-שיכטן אין אַנדערע לענדער שנעל אונטערגעוואָרפן די דיקטאַטור, די „גליקן" פון וועלכע זיי געניסן שוין. מוסאָליני האָט איטאַליען אַריינגעשלעפּט אין אַ קריגס-אַוואַנטורע, און היטלער האָט געקאָנט פאַרקלענערן עטוואָס די אַרבעטסלאָזיקייט נאָר אַ דאַנק דער קריגס-אינדוסטריע, וועלכע וועט סוף-כל-סוף פירן צו אַ מלחמה. ענדלעך האָט זיך אין שווייצאַריע אויפן באָדן פון קריזיס און אַרבעטלאָזיקייט אָנגעהויבן אַ נאַציאָנאַלישע באַוועגונג, וועלכע מען רופט דאָ „נאַציאָנאַלער פראָנט" (דער דערמאָרדעטער גוסטלאָף איז געווען טעטיק נאָר צווישן רייכס-דייטשן, וואָס וווינען אין דער שווייץ). אַלס קעגנגעוויכט צו די פּלענער פון דער רעגירונג וועגן לוין-דריקונג און קעגן דער אַגיטאַציע פון די פראָנטיסטן, האָט זיך געשאַפן אַן איבערפּאַרטייאישע אָרגאַניזאַציע: אַ שווייצאַרישער פרייהייטס-קאָמיטעט. אויף זיינס אַ מיטינג פון 5-טן פעברואַר איז אויפגעקלערט געוואָרן, אַז דער גרעסטער שונא פון די שווייצאַריער איז היטלער-דייטשלאַנד, וועלכע פאַרפּעסטעט געהיים די לופט פונם לאַנד מיטן ווילדן נאַציזם; סאיז פּשוט אַ חוזק, וואָס זיי — דאָס פרייהייטס-פאָלק — מוזן שאַפן פרייהייטס-קאָמיטעטן, די פרייהייט צו פאַרטייטיקן.

דער פּרוּוו פון לוין-דרוק מצד דער רעגירונג איז אַ פּרוּוו צו באַרויבן די שווייצער פון זייער פרייהייט דורך אָנוואַרפן אויף זיי ברויט-זאָרגן; ווייל מאַטעריעלע קנעכטשאַפט מוז פירן צו גייסטיקער קנעכטשאַפט; שולדיק אינם גיסטלאָוו-מאָרד זענען די נאַצים אַליין, וועלכע האָבן טעראָר געמאַכט פאַר אַ רעגירונגס-סיסטעם. אָבער אין דער צייט ווען די נאַצים-מערדער האָבן קיין מענטשלעכע ווירדע נישט, איז פראַנקפורטער מוטיק און גיט זיך אַליין איבער דער פּאָליציי. דער קאָמיטעט פאַראורטיילט דעם מאָרד, אָבער ער פאַרשטייט פראַנקפורטן, ער, וועלכער האָט זיך איינגענומען פאַר זיין געפּייניקט פאָלק. די מיטינג-רעדנער ענדיקן מיט ווערטער: „יוער עס זייט בלוט, שניידט בלוט" (הזורעים בדמים, בדמים יקצורו).

אַלס ענטפער האָבן אויפן צווייטן טאָג די פראָנטיסטן גערופן אַ מיטינג מיט אַן אַנטיסעמיטישן פּראָגראַם. אין זייער חוצפה האָבן די פראָנטיסטן אַוועקגעשטעלט אַ באַוואַקע פאַרן הויז פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער צייטונג — „פאָלקס רעכט", טיילנדיק פלוג-בלעטלעך. צווישן די מיטגלידער פוןביידע קעגנערישע לאַגערן איז געקומען צו אַ געשלעג, וואָס האָט זיך געענדיקט מיט אינטערווענץ פון דער פּאָליציי.

אין דער רויקער, געמיטלעכער שווייץ האָט אָנגעהויבן ברויזן...

דער פאַל פראַנקפורטער האָט געווירקט דעפּרימירנד אויף דער יידישער באַפעלקערונג. דאָס יידישע פאָלק קאָן דאָך נישט געהאָלפן ווערן דורך טעראָראַקטן אַפילו ווען אַ דאַנק דעם וועט נאָך אַמאָל ביי די גפריכסס-פאַרהאַנדלונגען פונאַנדערגעוויקלט ווערן דער קנויל פון יידישער עלענד, נויט, ליידן, פּיין, יאוש אין היטלער-דייטשלאַנד. דען אונזער קראַפט איז: בכוח ולא ברוח.

אויפן שווייצאַרישן פאָלק האָט דער מאָרד קיין באַזונדערן איינדרוק נישט געמאַכט. זיי פאַרשטייען, אַז מהאָט זיך

פון שטאַט=ראַט

צוויי שטאָט-ראַט-זיצונגען אין איין וואָך

אַרום מאַגיסטראַט אין שטאָט-ראַט וועבט זיך גאַנצע לעגענדעס. אַ מייל ראַטמענער זענען אין אָפּאָזיציע צום בירגערמייסטער, אַ טייל זענען נייטראַל און אַ טייל שטיצן אים (צווישן די לעצטע אויך יידן). נאָך דער לעצטער זיצונג אויף וועלכער סאיז אַריינגעטראָגן געוואָרן אַ פאָרשלאַג אויש מיט 17 ראַטמענער אונטערשריפטן וועגן אַרויסרופן פון שטאָט-פאַרבאַנד אַ רעוויזיאָנס-קאָמיסיע צו קאָנטראָלירן די טעטיקייט פון היגן מאַגיסטראַט ספּעציעל מיטן בוי פון דער עלעקטראָווניע, איז אַנטשטאַנען אַ געוויסע שפּאַנונג, סאיז דעריבער געווען צו דערוואַרטן אַן „אינטערעסאַנטע" שטאָט-ראַט-זיצונג. אָבער סאיז געווען אַ טעות אין חשבון אויף — צוויי טעג. דעם פּונקט „רעוויזיאָנס-קאָמיסיע" און די מאַגיסטראַט אויפקלערונגען האָט דער בירגערמייסטער אַלס שטאָט-ראַט-פאַרזיצער, באַשטימט אויף דער צווייטער זיצונג וועלכע איז פאָרגעקומען נעכטן.

די דינסטאָגדיקע זיצונג האָט קיין שום איבעריקן אינטערעס נישט אַרויסגערופן. ווילענדיק גישט ווילנדיק האָט די מערהייט באַשטימט צו נעמען נאָך אַן הלואה פון 20.000 זל. צו פאַרענדיקן די עלעקטראָווניע. די אָפּאָזיציע האָט זיך געקרומט אויפן פאַרגוואַלדיקן דעם... רעגולאַמין, אָבער דאַמיט איז מען אָפּגעקומען. דער שוועך-פּונקט פון דער זיצונג איז איבערגעטראָגן געוואָרן אויף דער דאָנערשטאָגדיקער זיצונג.

סאיז אויך אויף דער דינסטאָגדיקער זיצונג אָנגענומען געוואָרן· דער „שאַרוואַרק-סטאַטוט", וועלכער האָט נישט קיין וועזנטלעכע ענדערונגען פון פאַראַיאָריקן.

דעם באַריכט פון דער נעכטיקער זיצונג ווילן מיר געבן אין נאָענטסטן נומער.

* * *

נאָכן שליסן די זיצונג, האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז אַ געוויסער הער וואָס האָט פּרעטענזיעס צו זיין אַ „געזעלשאַפטלעכער עסקן" דאָרט ווי מדאַרף נישט, האָט עפּעס „גצזאָגט" איינעם פון די קריסטלעכע ראַטמענער. דאָס „געזאָגטע" קאָן צוברענגען דערצו, אַז די יידישע פאָדערונגען זאָלן זיך אָנטרעפן אויף אַ שטאַרקן ווידערשטאַנד מצד דער ראַטמענער-גרופּע, אויף וועלכע די יידן פלעגן זיך אַמאָל אָנשפּאַרן. ברייטער וועגן דעם ענין קענען מיר ליידער איצט מער נישט שרייבן.

* * *

ד"ר געלבאַרד אַלס פאָרזיצער פון „טאָז" האָט איינגעלאַדן די ראַטמענער אויף אַ באַזוך אין „תּלמוד-תּורה" זונטאָג 11 פ. מ. די ראַטמענער האָבן די איינלאַדונג אָנגענומען.

פון דער לעצטער מינוט

די נעכטיקע זיצונג, איז צוליב די הייזטיקע פייערלעכקייטן אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דערעפנונג פון דער עלעקטראָווניע און רעמיזע, אָפּגעלעגט אויף מאָנטאָג 7 אָוונט.

Zapisz się na członka L. O. P. P.!

גערעקאָנט געפינען אַן עמפּפינדלעכער ייד, וואָס האָט דורך זיין געוואַלט-טאַט געוואָלט אויף אייגענער אַחריות אויפרודערן דאָס וועלט-געוויסן. דאַקעגן האָט פיל עמפּפערונג אַרויסגערופן די האַנדלונג מצד דער רעגירונג, וועלכע האָט געפינען פאַר נויטיק צו אַנטשולדיקן זיך פאַר דייטשלאַנד צוליבן מאָרד פון אַ פּערזאָן, אַ פרעמדלענדער, וועמענס אויסוויז די שווייצער האָבן כסדר געפאָדערט.

אַזוי זעצן מיר, אַז עס רוקן זיך אָן טונקעלע וואָלקנס אויפן ביז-איצט העלן האָריזאָנט פון דער פרייהייטלעכער שווייץ.

סאיז אָבער נישט צום גלויבן, אַז דער שווייצער-בירגער, אין וועמענס פּסיכיק עס לעבן פון דור-דורות די פרייהייטס-געפילן, וואָס ווייסט נישט פון קינדוווייז קיין אָנטערשיד פון נאַציע און שפּראַך, זאָל איצט צוליב דער שווערער צייט, וואָס דאָס לאַנד לעבט איבער, זיך לאָזן פאַרפירן דורך שרייענדיקע לאָזונגען פון בייזע טומלערס און זאָל אָפּווייכן פון זיינע טראַדיציאָנעלע פרייה-יטס-געפילן און פרייהייטס-אידעען...

באַמ. פון רעדאַקציע:

צוליב טעכנישע סיבות (פּאָטשט-מניעות) דרוקן מיר דאָס אַרטיקל מיט אַ קליינער פאַרשפּעטיקונג.

בין איך חושד, אַז די באָרד, וועלכע האַלט אויט בד"ג ופּדין דעם פּאַראַגראַף 20, ווייל מכסה זיין די אַלע עולה'ס, וואָס ווערן פאַרגעוואָרפן די מנהיגים אונזערע און וועד ווייסט, וואָס אַזאַ גרויסע באָרד אויף וועלכע מעכעלט אַזוי פיל קאָן פאַר אַ אומריינקייטן אַלץ פאַרדעקן. אַזאַ באָרד, האָט דער ביאַלער רב ר' שמואל זאַק ז"ל געזאָגט דאַרף מען אָפּשניידן און האָט לראי' דערציילט אַ מעשה, וואָס האָט געטראָפן פאַר אים בעת ער איז געווען רב אין שעבעשין.

סהאָט אַ קצב געשאָכטן אַ קאַ'ב, באַרקויפט דאָס פלייש, נאָכער איז מען געוואָר-געוואָרן, אַז דאָס קאַלב איז בעת דער שחיטה נאָך קיין אַכט טאָג נישט אַלט געווען און על-פּי דין, טאָר מען אַזאַ קאַלב נישט שחט'ן. ווען דער רב ז"ל האָט געלאָזט רופן דעם קצב און געפרעגט היתכן?! האָט דער קצב אָנגעוויזן אויף אַ ייד מיט אַ גרויסע ווייסע באָרד, וועלכער האָט מעיד געווען, אַז דאָס קאַלב האָט שוין געלעבט אַכט טאָג. כשיימש האָט דער קצב געפרעגט אַ ייד מיט אַזאַ באָרד זאָל איך נישט גלויבן? האָט דער רב ז"ל געזאָגט, אַז אַזאַ באָרד, וואָס קאָן חלילה מכשול זיין, וואָלט מען געדאַרפט אָפּשניידן, וועט אַזאַ קצב נישט פאַרלאָזן זיך און חוקר ודורש זיין.

דערפאַר שטעל איך אויף דער באָרד וועניק, וואָרים באמת באַוויזט זיך די באָרד זעלטן אין גמינע און זי וויכט גאָרנישט, וואָס דאָרט טוט זיך. זי באַוויזט זיך נאָר בעת אַ הכחשה, וועלכע זאָגט גאָרנישט און אויב מוועט אַזוי ווייטער גיין, וועט קומען אַ צייט ווען מיר וועלן למשל געוואָר-ווערן, אַז און לאָמיר זאָגן אַ זונטאָג אָוונט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג אין קהלה, אויף וועלכער סאיז באַטראַכט געוואָרן די רעקורסן, וואָס די דאָוארעס האָבן אָנגעגעבן אויף זייער עטאַט און סאיז באַשלאָסן געוואָרן, אַז דאָוארעס בכלל אַפילו די רייכע דאַרפן נישט צאָלן קיין עטאַט, וועט דאָך געוויס ווערן אַ ויצעקו וועט קומען די באָרד און וועט געבן הכחשה: אַין צוזאַמענהאַנג מיט דער נאָטיק, אַז זונטאָג אויף דער זיצונג אין קהלה, האָבן די דאָוארעס באַשלאָסן, אַז זיי דאַרפן נישט צאָלן קיין עטאַט. שטעלן מיר פעסט, אַז סאיז שקר וכזב, לא דובים ולא יער. די זיצונג איז נישט פאָרגעקומען זונטאָג, נאָר מאָנטאָג...

אָך גוטער ידידי, שרייב מיר ... וועגן אָט די הכחשות, ווייל איך אַליין קאָן נישט אַרויס פון דעם פּלאָנטער צו זענען די נאָטיצן אמת, אָדער די הכחשות זאָגן אמת. איך וואָלט זער נישט געוואָלט דורכפאַלן מיט אַ שקר „מדבר שקר תּרחק" לערנט אונז די תּורה אין היינטיקער סדרה.

איך וואַרט אויף דיין תּשובה.

יודן אורה.

האָפּער'ס „האָפּעראָסאַ"

דער שלאָגער פון סעזאָן

האָפּערס „האָפּעראָסאַ"
מאַכט האָפּערדיק אַ יעדן
און עס איז קיין וואונדער נישט,
ווייל וואָס איז דאָ צו רעדן? —

די קרעמען „האָפּעראָסאַ" —
וואונדער ווייזן זיי:
געזיכטער ווערן לייטער,
זוויבערער ווי שניי...

עס רייצן נאָר די פרויען,
וואָס זענען יונג און שיין.
אין וואָס-זשע איז דער צויבער?
אין וואָס-זשע ליגט דער חן? —

אין געזיכט דעם סובטעלן,
אָן קנייטשן אין דער הויט.
אָן שפּרענקעלעך אָן פלעקן,
אָן פּרישטשיקלעך, ווי שרויט...

און דאָס מאַכט „האָפּעראָסאַ"
די פּודער, זייף און קרעם —
היינט גיט אַ טראַכט, ווי וואָלטן
מיר אויסגעזען אָן דעם...

עס מאַכט דאָס פּנים גלאַטיק.
די הויט ווערט איידל מאַט
הסרונות ווערן באַזייטיקט,
ווי קיינמאָל נישט געהאַט...

ערשט נעכטן נאָך געוועזן
אָן איינזאַמע אַליין
און היינט שוין קומען מענער
און ווילן מיט איר גיין...

מען שמייכלט צו איר ליבלעך,
מיט תּאווה אין דעם בליק —
די קרעמען „האָפּעראָסאַ"
פאַרדאַנקט זי איצט איר גליק...

זי נוצט עס אינדערפרי באַלט,
זי נוצט עס אויף שפּאַציר.
אין ספּאָרט און אויף דער פּליאַזשע —
דערפאָלג באַגלייט דאָן איר.

ווייל האָפּערס „האָפּעראָסאַ"
מאַכט האָפּערדיק אַ יעדן
עס גיט אונז צויבער, רייץ און גליק
איז וואָס איז דאָ צו רעדן?...

א גליקלעכע.

א ראַנדעוווּ אויפן „הורס"=אָרגט מאַכן אַלע — יינג און אַלט!

פון ביאַלער לעבן

היינט די פייערלעכע דערעפנונג פון דער נייער עלעקטראָווניע

היינט 1 נ. מ. קומט פאָר אין דער אַנוועזנהייט פון ה' וואָיעוואָדע פון לובלין ד"ר ראָזשניעצקי, די פייערלעכע דערעפנונג פון דער נייער עלעקטראָווניע.

2 נ. מ. קומט פאָר די דערעפנונג פון דער פייערלעשער-רעמיזע און פון שטאָטישן טעאַטער-זאַל.

נאָך די פייערונגען קומט פאָר מיט דער באַטייליקונג פון ה' וואָיעוואָדע און אַנדערע געסט אַ גלעזל קאַווע.

מצד די יידן זענען געלאָדן צו די פייערונגען: די יידישע קהלה, יידישע ראַטמענער, דער ראַבינאַט און פרעסע.

די יערלעכע פאַרזאַמלונג פון דער יידישער קאַסע „לאָפּפּ"

דעם פאַריקן מאָנטאָג איז פאָרגעקומען די יערלעכע פאַרזאַמלונג פון „לאָפּפּ" יידישער קרייז פאַר ביאַלע. אַלס פאַרזאַמל.-פאָרזיצער ווערט אויסגעוויילט ה' ראָזען ש., אַלס סעקרעטאַר ה' קילמאַן ג. דעם באַריכט גיט אָפּ דער פרעזעס ה' האָפּפער מיכאל. לויטן באַריכט האָט זיך די צאָל מיטגלידער פון „לאָפּפּ"-קרייז אין 1935 פאַרגרעסערט מיט 30 (אין 1934 114 מיטגל. אין 1935 144). די הכנסות זענען געשטיגן פון 360 אין 1934 ביז 930 אין 1935. דער קרייז האָט אויך איינגעאָרדנט אַ קורס פאַר גאַז-פאַרטייטיקונג, 40 יידן האָבן דעם קורס באַזיכט. דער קרייז האָט פונאַנדערגעטיילט בעת פאַרשידענע פייערונגען 100 הגזות אויף ביליקע באַן-בילעטן, האָט איינגעאָרדנט דאַנסינגען, קאָנצערטן, פלי אימפּרעזעס א. אַ. וו.

דער אַלטער פאַרוואַלטונג מיטן פרעזעס האָפּפער איז אויסגעדריקט געוואָרן אַבסאָלוטאָריום און אַ דאַנק.

אויפן אָרט פון ה' האָפּסער ש. ב. וועלכער איז אַרויסגעפאָרן פון ביאַלע, איז אין פאַרוואַלטונג געוויילט געוואָרן ה' ראָזען, שמחה. אין דער רעוויז.-קאָמיסיע זענען געוויילט געוואָרן ה"ה: ש. ליכטענשטיין און ב. פישמאַן.

שנײ קוריאָזן אין ביאַלע

די ביאַלער סטאַראָסטווע האָט צוגעשיקט אין מאַגיסטראַט אַ ליסטע פון 26 אַרבעטלאָזע פון די אַרומיקע דערפער וועלכע... דאַרפן קריגן באַשעפטיקונג אין... ביאַלע. אויף כדי צו געבן זיי עפעס באַשעפטונג, האָט מען דעם פאַרגאַנגענעם דאָנערשטאָג אָפּגערוימט דעם שניי פון די גאַסן נאָך פריהער, — ווי ער איז אָנגעפאַלן. אַזוי, אַז אין פצרלויף פון איינע פאָר שעה איז אין ביאַלע נישט געווען צו מערקן, אַז סאיז געפאַלן אַ שניי. גאַנץ אונערוואַרטעט האָבן אנגעהויבן אָנקומען אין מאַגיסטראַט אָנקלאַגעס, אַז פון די אַרימיקע שטעטלעך און דערפלאַך קען מען נישט קומען קיין ביאַלע, ווייל דאָרט מוז מען פאָרן מיט אַ שליטן און צו די ביאַלער „געפוצטע-גאַסן" דאַרף מען האָבן פירן. סאיז נישט געווען קיין אַנדער ברירה ווי שאַפן שניי פון די אַנגעזאַמעלטע בערגער און אויסשיטן אין די דורך-פאָר גאַסן.

היינט האָט מען פאַראָרדנט דעם אַנפאַלענדן שניי אָפּצוראַמען אין יטן גאַס אַריין.

אַמתע שניי קוריאָזן האָבן זיך אויך אָפּגעשפּילט אין מאַגיסטראַט..

חנינה זינגער מיט זיין נייער ווייב וווינען אין וולאָדאַווע

דער היגער איינוווינער חנינה זינגער (נאַטשקע) אַ שניידער פון פאַך, האָט זיך אַרומגעזייען שוין נאָכנעם ווי ער האָט מיט זיין פרוי 4 קינדער אַז ער איז אַריינגעפאַלן מיטן שידוך. אַ פנים, אַז די קיך האָט דאָ געשפילט אַ גרויסע ראָלע, ווייל ער האָט געוואָרפן אַן אויגל אויף דער נגידישער קעכן קיילע שניידערמאַן, וועלכע האָט געדינט אַלס קעכן ביי ה' וו. גאָלדשטיין. ווען די הערשאַפטן זענען געוווּר געוואָרן פון דעם ראָמאַן, האָבן זיי תּיכף די קיילע געגעבן פטורין. דאַן האָט חנינא'לע גענומען די קיילע און און איז מיט איר אַוועק קיין בריסק צו זיינס אַ פשיאַטשעל ה' ניעשאָווער אין אים רערציילט, אַז ער האָט זיך גע גט מיט זיין פרוי, און שוין געהאַט חופה וקדישון מיט דער דאָזיקער קיילע. ה' ניעשאָווערן איז די זאַך געווען אויפפאַלנד און האָט בשתיקה אָנגעפרייגט וועגן דעם ביי חנינא'ס פרוי, וועלכע האָט אים מודיע געווען, אַז קיין גט איז נישט פאָרגעקומען. דער היגער ראַבינאַט, דערוויסנדיק זיך פון דעם, האָט תּיכף געשיקט אַ ידיעה וועגן דעם ענין צום בריסקער רב שליט"א.

חנינה. געוווּר-ווערנדיק אַז דער בריסקער רב פאַרנעמט זיך מיט דעם ענין, האָט ער עוקר געווען מיט זיין נייער קיילע קיין וולאָדאַווע, וווּ זיי וווינען אַיצט ביי איר משפחה.

נישט שיין חנינה בני, אַ רחמנות אויף אַ פרוי און 4 לייבלעכע קינדער.

קאַטאַסטראָפאַלע לאַגע פון די יידישע קהלות צוליבן פאַרקלענערן די שחיטה=פרייזן.

די היגע יידישע גמינע דערהאַלט פיל מעלדונגען פון די קליינע יידישע גמינעס פון ביאַלער פּאָוויאַט און אַנדערע פון דער לובלינער וואָיעוואָדסטווע, אַז די סטאַראָסטעס האָבן זיי רעדוצירט די שחיטה-טאַקסע כמעט ביז 50 פּראָצענט. די דאָזיקע זענען דאַרום אין אַ פאַרצווייפעלטע לאַגע ווייל ביי די פאַרקלענערטע פרייזן איז אוממעגלעך די גמינע צו פירן. סוואָלט ווינשענסווערט געווען צו רופן אַ קאָנפערענץ פון די יידישע קהלות אין היגן פּאָוויאַט עווענטועל פון דער גאַנצער לובלינער וואָיעוואָדשאַפט, בכדי געמיינזאַם אָנצוהויבן אַ פאַרטייטיקונגס אַקציע.

אַ ראַטמענער = באַראַטונג וועגן גרינדן אַ געמיינזאַמען קלוב

מיטוואָך 6 אָוונט איז אונטערן פאָרזיץ פון אינזש. סאַקאָוויטש, פאָרגעקומען אַ באַראַטונג פון די אַזוי גערופענע ווירטשאַפטלעכע ראַטמענער, כדי צו גרינדן אַ געמיינזאַמען ראַטמענער-קלוב.

צו דער באַראַטונג זענען אויך געלאַדן געוואָרן די יידישע ראַטמענער.

נאָך אַ לענגערן מיינונגס אויסטויש איז אין פּרינציפּ אָנגענומען געוואָרן דער רעגולאַמין פאַרן קלוב. די יידישע ראַטמענער האָבן מסכים געווען צו געהערן צו דעם קלוב מיט דעם באַדינג, אַז אין יעדער שטאָט-קאָמיסיע מוז זיין פאַרטרעטן אַ יידישער מיטגליד (אויף קיין פאַל נישט ווייסמאַן). דער קלוב דאַרף שטימען פאַר די סובסידיעס אין דער הויך וואָס דער מאַגיסטראַט האָט אויסגעצאָלט אין די צייטן ווען בירגערמייסטער איז געווען ה' זאַקשעווסקי.

אויף דער נאָענטסטער באַראַטונג, וועלן די אַלע פּאָסטולאַטן אַנטגילטיק באַשלאָסן ווערן.

אַזוי-אַרום איז מעגלעך, אַז די שטאָט-ראַט-אַרבעטן וועלן זיין מער האַרמאָנישער און מער... ראַציאָנעל, ווי ביז איצט.

אַכטונג סוחרים!

די אַלע, וואָס האָבן איינגעצאָלט אין קרייז-געריכט פאַר אויסרעגיסטרירן זיי, וועלן קאָנען צוריק באַקומען אַ געוויסע טייל געלט.

אין מאָנאַט מערץ וועלן די אַלע קאָנען אָנגעבן ביטעס אין קרייז-געריכט (האַנדלס-רעגיסטער), וועגן צוריקצאָלן דעם עודף.

אין פּרינציפּ, קאָסט אויסמעלדן די פירמע 50 גר. פון וואָרט ד. ה. וויפיל ווערטער ספאַרנעמט דער אָפיציעלער נאָמען פון דער פירמע, דער נאָמען פון אייגנטימער און אַדרעס.

דער עודף פון איינגעצאָלטן געלט, ווערט אין אַפּריל ה. י. צוריקגעגעבן ווערן די אַלע, וועלכע וועלן וועגן דעם שריפטלעך זיך ווענדן צום קרייז-געריכט.

שאָקאָלאַד — „נאָר פאַר דערוואַקסענע"

די געזונטהייטס-מאַכט האָט פעסטגעשטעלט, אַז די שאָקאָלאַד-פאַבריקן באַנוצן אין פיל פון זייערע אויסאַרבעטונגען רום, ליקער אָדער אַנדערע אַלקאָהאָל-געטראַנקען.

עס איז דעריבער אַרויסגעגעבן געוואָרן אַ פאַראָרדנונג נישט צו פאַרקויפן אַזאַ געפילטע שאָקאָלאַד פאַר קינדער, כדי נישט צו פאַרשפרייטן קיין אַלקאָהאָליזם צווישן מינדעריאָריקע.

פון איצט אָן וועט אַזאַ שאָקאָלאַד, וואָס איז געפילט מיט אַלקאָהאָל-געטראַנקען, מוזן זיין מיט ן אויפשריפט: נאָר פאַר דערוואַקסענט".

דעקלאַראַציעס • וועגן הכנסה = שטייער

מיר דערמאָנען, אַז די וואָס פירן נישט קיין ביכער, דאַרפן דערלאַנגען די דעקלאַראַציעס וועגן הכנסה-שטייער ביזן 1-טן מערץ ה. י. די יעניקע, וואָס פירן ביכער קאָנען אָנגעבן די הכנסה-דעקלאַראַציעס ביזן 1-טן אַפּריל.

וויפיל באַטרעפט דער נייער אָפּצאָל פאַר הויז=דינערס

דער פאַרזיכערונגס-אַנשטאַלט אין וואַרשע און אויך אין אַנדערע שטעט, האָט שטיצנדיק זיך אויף אַ פאַראָרדנונג פון מיניסטאָרן-ראַט באַדייטנד פאַרקלענערט די פאַרזיכערונגס-אָפּצאָלן פאַר הויז-דינערשאַפט.

פון איצט באַטרעפט דער אָפּצאָל פאַר אַ דינסט-מיידל, וואָס פאַרדינט ביז 20 זל. אַ חודש, נאָר 2.99 זל. (אַמאָל 3.19 זל.). ביים פאַרדינסט פון 20 ביז 30 זל. - 4.78 זל. (אַנשטאָט 5.10 פון 30 ביז 40 זל. – 6.57 זל. (אַנשטאָט 7.01 זל.). פון 40 ביז 50 זל. – 8.36 זל. (אַנשטאָט 8.52 זל.).

אַ גרויסע געזעלשאַפטלעכע אַטראַקציע

אויף שבת דעם 29 פעברואַר ה. י. גרייט זיך אַ גרויסע געזעלשאַפטלעכע אַטראַקציע.

סגרייטן צו די דראַמאַטישע און מוזיקאַלישע כחות פון היגן קבוץ „הזרע" אַן אימפּאָזאַנטן אָוונט.

דער פּראָגראַם פון אָוונט איז זער אַ רייכער. סוועט דאָרט זיין פון כל-טוב: געזאַנג, מוזיק, דעקלאַמאַציעס, הומאָרעסקעס, סקעטשן, סאַטירעס פון ביאַלער געזעלשאַפטלעכן לעבן. אַפילו אונזער „וואָכנבלאַט" האָט דאָרט אויך אַ... נומער.

דער פאָרפאַרקויף פון בילעטן פאַנגט זיך שוין היינט אָן אין **אַפּטייקסקלאַד פון ה' מ. האָפּפער, בריסקער 8.**

די פרייזן זענען צוגענגלעך פאַר אַלע.

קאָמוניקאַט.

די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אין ביאַלע-פּאָדל. דערקלערט דער עפנטלעכקייט, אַז די נאָטיץ ווי אויך דער אַרטיקל א. נ. „מסירה און מוסרים" אין „ביאַלער וואָכנבלאַט" 6 № פון 7 ד. מ. קעגן ה' צעלנקער, שטעלן מיט זיך פאָר חשדים און פאָרווורפן אַרויסגעזאָגטע פון פּריוואַטע יחידים.

דאַקעגן וועלן מיר נעמען שטעלונג צו דעם ענין, ווען דאָס וועט פעסטגעשטעלט ווערן דורך אַ געזעלשאַפטלעכע אינסטאַנץ.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, איז די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע צו יעדער צייט באַרייט צו דעלעגירן אירס אַ מיטגליד אין אַ געזעלשאַפטלעכן געריכט, וועלכעס זאָל זיין באַשעפטיקט מיט די אַרויסגעזאָגטע פאָרוווּרפן.

דער וועד פון דער ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אין ביאַלע-פּאָדל.

ביאַלע-פּאָדל., דעם 18/II-36.

פון „תּרבות"

פאַריקן שבת איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער ביבליאָטעק „תּרבות".

סאיז אויסגעפירט געוואָרן אַ באַריכט פון דער טעטיקייט פאַרן יאָר 1935.

דער באַריכט איז מיט צופרידנקייט גענומען געוואָרן צו קענטיניש. סאיז אויסגעוויילט געוואָרן אַ נײ פּרעזידיום אין די פּערזאָנען: י. גאָלדשטיין, ש. גראָדנער, ד. שטיינמאַן. אַ רעוויז.-קאָמיסיע פון די ה"ה: מיאָדעק, פייגענבוים און וו. גראָדנער. סאיז אויך באַשלאָסן געוואָרן צו פאַרלענגערן די טויש-שעה וואָכנטאָג מיט נאָך 30 מינוט, ד.ה. אַז וואָכנטאָג וועט די ביבליאָטעק זיין טעטיק פון 6–8.30 אַנשטאָט ווי ביז איצט פון 9—7.

אין די נאָענטסטע טעג וועט די ביבליאָטעק מאַכן אַ גרעסערן איינקויף פון פּוילישע און יידישע נייסטע ביכער.

די ביבליאָטעק „תּרבות" נעמט אָן אַבאָנענטן. מיטגלידס-אָפּצאָל 50 גר. אַ מאָנאַט, פאַר מיטגלידער פון יוגנט אָרגאַניזאַציעס 30 גר.

KOMUNIKAT.

Wojewódzkie Biuro Funduszu Pracy podaje do wiadomości, że zgodnie z instrukcją Ministra Opieki Społecznej z dn. 30. XI. 1935 r. zamieszczoną w Dzienniku Urzędowym Min. Opieki Społecznej z dnia 15. XII. 1935 r. Nr. 22, bezrobotny poszukujący pracy zgłaszający się do Biura Pośrednictwa Pracy Wojew. Biura Fund. Pracy lub Ekspozytury, celem zarejestrowania, obowiązany jest na żądanie organów Wojewódzkiego biura okazać legitymację ubezpieczeniową.

Zarządzenie to ma na celu sprawdzenie przez Wojew. Biuro, czy w legitymacji ubezpieczeniowej bezrobotnego znajduje się wpisy dotyczące zgłoszenia w Ubezpieczalni i zwolnienia z pracy, oraz poczynienia adnotacji, stwierdzającej zgłoszenie się poszukującego pracy.

שפּאָרט איין צייט, געזונט און געלט!

וועש = אַפּאַראַט

„AUTOMAT SAMOPIORĄCY"

קויסט זאָפאָרט אונזער נייעם פּאַטענטירטן וועלכע וואַשט אָן פּרעס, סטערילייזירט און דעזינפעקצירט גלייכצייטיק, שפּאָרט איין זייף און צייט. די גרעסטע פאַמיליען-וועש העכסטנס אין 3 שעה. דער פּרייז איז צוגענגלעך פאַר יעדער פאַמיליע. באַשטעלונגען ווערן אָנגענומען פאַר באַר און ראַטעס אין וואַרשע. אָנפרעגן טעלעפאָניש 11-57-77 אָדער ביי A. Khon, Biała-odl., ul. Janowska 17.

שפּאָרזאַמקייט — דאָס געבאָט פון דער שעה!

באַנוצט זיך אין דער ווירטשאַפט נאָר מיט

קוילן

וואָס מאַכט אויס מיט גאַנצע 30 פּראָצענט ביליקער ווי מיט האָלץ.

די בעסטע סאָרטן קוילן צו באַקומען ביי

אברהם אָרלאַנסקי

Plac Wolności 9,

מוטער! גרייט דיין קינד צום טראַדיציאָנעלן פּורים=קינדער=באַל פון „טאַז" וועלכער איז דער איינציקער יום=טוב פאַרן יידישן קינד.

Redaktor-Wydawca: Chaim D Miodek. Druk. „Express", Biała-Podlaska, Piłsudskiego 6.